

Araştırma Makalesi / Research Paper

SÜHEYL Ü NEVBAHÂR VE TARAMA SÖZLÜĞÜ'NDE GEÇEN *kazılı* ÜZERİNE

Sadettin ÖZÇELİK*

Öz

Tarihî metin okumaları bakımından dilin kelime, deyim, atasözü, söz kalıbı vb. yapıları araştırılmaya değer ayrı ayrı konulardır. Metin okumaları, Türkçe söz varlığı ile ilgili farklı konulara ışık tuttuğu kadar alınma kelimelerdeki ses ve anlam değişmelerine de ışık tutar. Alınma kelimelerin de geçmişten günümüze hangi ses değişmelerine uğradığını, kullanılış şekillerini, anlam değişmelerini ve inceliklerini tarihi metinlerden izlemek mümkündür.

Tarama Sözlüğü, Türkçe kelimelerin madde başı yapıldığı, Eski Anadolu Türkçesi metinlerinden alınan tanıklar üzerine kurulmuş önemli bir sözlüktür. Bu nedenle Türk Dili ve Edebiyatı araştırmacıları sıklıkla Tarama Sözlüğü'ne başvurur. Bu Sözlük, Süheyl ü Nevbahâr mesnevisinden alınmış çok sayıda tanık içerir.

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde fonetik değişime uğramış birçok Arapça kelime geçer. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde fonetik değişime uğramış olan Arapça kelimelerin bir kısmı Türkçe kelimelerle karıştırılabilecek ve yanlışlığa sebep olabilecek ses benzerliği taşıyabilmektedir. Böylesi durumlarda söz konusu kelimelerin okunuşunda ve anlamlandırılmasında birtakım problemler veya yanlışlıklar görülebilir. İşte bu makalede Süheyl ü Nevbahâr'da yanlış anlaşılmalı ve Tarama Sözlüğü'nde ise hem yanlış anlaşılmalı hem de yanlış madde başı altında tanık gösterilmiş olan *kazılı* kelimesi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca *kazılı* kelime-

Geliş Tarihi/ Date Applied: 28.02.2019

Kabul Tarihi/ Date Accepted: 25.06.2019

Makalenin Künyesi: Özçelik, S. (2020). "Süheyl ü Nevbahâr ve Tarama Sözlüğünde Geçen *kazılı* Üzerine". *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 52, 85-94.

DOI: 10.24155/tdk.2021.177

* Prof. Dr., Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, sozcelik@dicle.edu.tr. Diyarbakır / Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-7383-1804

sindeki ses olayları, kelimenin yapısı ve anlamı üzerinde durulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Tarihî metinler, *Süheyl ü Nevbahâr*, *Tarama Sözlüğü*, *kazılı* kelimesinin yapısı ve anlamı.

On the Word *kazılı* in *Süheyl ü Nevbahâr* and *Tarama Sözlüğü*

Abstract

In terms of historical text readings, the language of words, idioms, proverbs, words, etc. structures are separate issues worth researching. Text readings also shed light on the changes in the sound and meaning in the words taken up to shed light on different subjects related to Turkish vocabulary. It is possible to follow the sound changes of the words from the past to the present, the way they are used, the changes of meaning and the subtleties in historical texts.

Scanning Dictionary (*Tarama Sözlüğü*) is an important dictionary based on witnesses taken from the texts of Old Anatolian Turkish. For this reason, Turkish language and literature researchers often apply to Scanning Dictionary. This dictionary contains many witnesses from the *Süheyl ü Nevbahâr* masnavi.

In the texts of Old Anatolian Turkish, there are many Arabic words that have undergone phonetic changes. Some of the Arabic words that have been phonetically changed in the texts of the Old Anatolian Turkish can be confused with the Turkish words and can be similar to the sound that may cause misleading. In such cases, there may be problems or inaccuracies in the reading and interpretation of the words in question. In this article the word of the *kazılı*, which was misunderstood both in *Süheyl ü Nevbahâr* and Scanning Dictionary and also which was witnessed under the wrong item is emphasized. In addition, the sound events, the structure and meaning of the word *kazılı* are emphasized.

Keywords: Historical texts, *Süheyl ü Nevbahâr*, *Tarama Sözlüğü*, the word *kazılı*, its structure and meaning.

Giriş

Mesud bin Ahmed'in *Süheyl ü Nevbahâr* adlı mesnevisi, söz varlığı açısından Türk dilinin en önemli metinlerden biridir. Nitekim 14. yüzyılda yazılmış olan bu mesnevi, Türk dili araştırmacılarının ilgi odağı olmuş ve üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Eser, söz dağarcığının zengin olması nedeniyle Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanmış olan *Tarama Sözlüğü* için de taranmış ve sözlüğe birçok tanık ile önemli ölçüde kaynaklık etmiştir. *Süheyl ü Nevbahâr* üzerine yapılmış olan çalışmaların ilki, mesnevi metninin bir ön sözle birlikte Almanya'da yayımlanması (Mordtmann, 1925) ile başlamıştır.

Daha sonra Tahsin Banguoğlu, *Süheyl ü Nevbahâr*'ın metni üzerin-

de ses ve şekil bilgisi yönünden bir inceleme hazırlayarak yayımlamıştır (Banguoğlu, 1938).

Cem Dilçin, *Süheyl ü Nevbahâr* mesnevisinin metnini inceleyerek oldukça geniş bir kitap hâlinde yayımladı (Dilçin, 1991). Dilçin, bu kitabında geniş bir *Giriş* bölümüne yer vermiştir. *Giriş* bölümünde Türk Edebiyatının 14. yüzyılda yazılmış olan mesnevileri hakkında bilgi verilmiş ve ardından şu dört ana başlık yer almıştır:

* Mesud'un Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri,

* *Süheyl ü Nevbahâr*'ın Tanıtılması,

* *Süheyl ü Nevbahâr*'ın İncelenmesi,

* *Süheyl ü Nevbahâr*'ın Kuruluşuyla İlgili Açıklamalar ve Metnin Bölüm Başlıkları.

Cem Dilçin, kitabın bu başlıkları altında *Süheyl ü Nevbahâr* mesnevisi ile ilgili olarak yapılmış çalışmaların ışığında birtakım konuları tartışmış, metnin içeriği ile ilgili önemli bilgiler sunmuş ve metin konusundaki bazı tespitlerine yer vermiştir.

Kitapta *Giriş* bölümünden hemen sonra çeviri yazılı metin yer almaktadır. Çeviri yazılı bu bölümde mesnevi metninin bilinen iki nüshası olan Dehri Dilçin (D) nüshası ile Mordtmann (M) nüshası edisyon kritik yöntemi ile okunmuştur. Dilçin'in bu kitabında yer alan son bölüm ise sözlüktür. Hazırlanmış olan bu sözlükte yalnızca Türkçe olan kelimelere yer verilmiş, metinde geçen diğer kelimeler sözlüğe alınmamıştır. Bu nedenle sözlük, mesnevinin kelime dağarcığını yansıtmaktan uzaktır. Her şeye rağmen Dilçin'in bu metin neşri, şüphesiz uzun yıllar *Süheyl ü Nevbahâr* üzerinde yapılmış olan çalışmalar bakımından önemli bir boşluğu doldurmuştur.

Dilçin'in söz konusu metin neşriden sonra bu çalışma üzerinde okuma ve söz varlığı üzerine eleştiri ağırlıklı veya gerek metni anlama bakımından gerekse Hoca Mesud'u tanımaya yönelik tamamlayıcı birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu yöndeki çalışmaların önemli bir kısmı Semih Tezcan'a aittir. Tezcan, Dilçin'in çalışmasında okunmamış, yanlış okunmuş veya yanlış anlamlandırılmış olan kelimelerle ilgili düzeltme notlarını küçük bir kitap hâlinde (Tezcan, 1994) yayımladı. Tezcan, daha sonra bu çalışmasının devamı olarak başka notlar içeren bir makale daha yayımladı (Tezcan, 1995a). Tezcan, ayrıca Hoca Mesud ve eserleri ile ilgili düzeltici ve tamamlayıcı bilgiler ve tespitler içeren önemli bir makale daha yayımladı (Tezcan, 1995b).

İbrahim Taş, mesnevide geçen eskicil söz varlığı üzerine yazdıklarını *Süheyl ü Nevbahâr*'da *Eskicil Öğeler* adıyla bir kitap hâlinde yayımladı (Taş, 2009). Yazar, daha sonra bu kitaptaki notlarını yeniden düzenleyerek yayımladı (Taş, 2015).

Ali Cin, *Süheyl ü Nevbahâr*'ın Mordtmann nüshasını çeviri yazılı metin ve sözlük olmak üzere iki bölüm hâlinde yayımladı (Cin, 2012). A. Cin'in bu çalışmasında gerek okuma yönünden gerekse sözlükte verdiği anlamlar bakımından Dilçin'in tercihlerine büyük ölçüde bağlı kaldığı gözlenmektedir.

Sadettin Özçelik, *Süheyl ü Nevbahâr* metninin okunuşunda yapılan yanlışlar, vezin ve kafiye sorunları vb. yanlışlar hakkında düzeltme tavsiyesi de içeren bir dizi makale yayımladı (2014, 2016, 2017a, 2017b, 2017c, 2018b, 2019).

Tarihî metinler ile ilgili yanlış okumaların bir kısmı alınma kelimelerde -çoğu zaman kurallı olarak- görülebilen birtakım ses değişimleri ile yakından ilgilidir. Söz konusu bu kurallı ses değişimlerinin örnekleri, metin okumaları için ipuçları sunabilir. Bu nedenle tarihî metin okumalarında görülen ses olayları ile ilgili yanlış okumaların, yanlış anlamlandırmaların ve yapıyla ilgili yanlış çözümlemelerin tespiti ve tasnif edilmesi, daha sonraki çalışmalar açısından önemlidir. Örnek olarak Eski Anadolu Türkçesinde Arapça kelimelerin başında görülen ve üzerinde durulacak konu ile ilgili olan *ğ* > *k* ünsüz değişimini hatırla(t)mak gerekir. *Dede Korkut Oğuznameleri*'nde konu ile ilgili olarak şu örnekler tespit edilmiştir: *galebe* > *kala-ba*, *ğarib* > *karıp*(+lîğā) 'gurbet', *ğalā* > *kala* 'değerli', *ğarā'ib* > *karayıp* 'tuhaflik', *ğarim* > *karım* 'düşman', *ğayrı* > *kayrı* 'başka', *ğazab* > *kazap* 'öfke' (bk. Özçelik, 2016/I: 93-94). Bu tür konuların bilinmesi, Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait başka eserlerdeki aynı ses değişmesi örneklerinin okunması konusunda anahtar olabilir. İşte bu düşünceden hareketle konumuzla ilgili olarak aşağıda *Süheyl ü Nevbahâr*'da geçen ve Tarama Sözlüğü'nde tanık gösterilmiş olan *kazılı* kelimesi üzerinde durulacaktır.

1. Süheyl ü Nevbahâr'da *kazılı*

Üzerinde durmak istediğimiz kelime, Süheyl ü Nevbahâr'da yalnızca şu beyitte geçer:

Bahup iki at gördi ol **كَازِلِي** *kazılı*

Eyerlü, uyanlu, tavulbâzlu (2377)

Araştırmacılar, yukarıdaki ilk dizenin sonunda geçen, metinde **كَازِلِي** şeklinde yazılmış olan kelimeyi *kazılı* okumuş ve bunu "Kazığa bağlanmış" (Dilçin, 1991: 620b; Cin, 2012: 588b) şeklinde anlamışlardır. S. Tezcan, C. Dilçin'in *kazılı* için verdiği anlam yerine 'yuları kendi eyerine bağlanmış (at)' anlamını teklif etmiştir (Tezcan, 1994: 68). Ancak araştırmacıların *kazılı* için vermiş oldukları anlamlar bağlama uymuyor.

Yukarıdaki beyitte geçen söz konusu *kazılı* kelimesinin anlamını belirlemek için önce bağlamı özetlemek gerekir: Çin'den kaçmak konusunda

Nevbahar ile anlaşmış olan Süheyl, iki at almış ve buluşmak üzere kararlaştırdıkları yerde Nevbahar'ı beklemektedir. Nevbahar, yol hazırlığı yaparak yükte hafif pahada ağır mücevherler alacak ve Süheyl'in beklediği yere gelecektir. Ancak Süheyl, Nevbahar'ı beklerken yorulur ve dinlenmek için atından iner. İki atın yularını bileğine geçirir yere oturur ve bir süre sonra beklediği yerde uykusuna yenik düşer. Haydut Saluk, Süheyl'in uyuduğu yere gelir ve onu uyumuş durumda bulur. İşte yukarıdaki söz konusu beyitte Haydut Saluk'un uyur hâlde bulduğu Süheyl'in atlarını gördüğü an tasvir edilmektedir. Böylesi bir bağlam içerisinde anlatıcının atları kazığa bağlı olarak değil, yularları Süheyl'in bileğinde olacak şekilde tasvir etmesi beklenir. Çünkü -yukarıda da belirtildiği gibi- Süheyl; atları kazığa bağlamamış, atların yularını bileğine geçirmiş ve uyuyakalmıştır. Aslında bu aynı zamanda kahramanların herhangi bir tehlike anında atların kendilerini uyandırması için izledikleri bir yöntemdir. Nitekim *Dede Korkut Oğuznameleri*'nde Öşün Koca Oğlu Segrek, ağabeyini kurtarmaya gittiği kalenin yakınında uykusu gelince atının yularını bileğine dolar ve uyur. Düşman Segrek'in üzerine geldiğinde at ipi çekerek kendisini uyandırır (bk. Özçelik, 2016: 133b). İşte bu bağlama göre ilk dizinin sonunda *kazılı* okunacak şekilde yazılmış olan kelimenin anlamı 'kazığa bağlanmış' olamaz.

Bu durumda beyitteki söz dizimini inceleyip kelimenin yapısını araştırmak yerinde olacaktır. Beyitte "Bahup iki at gördi ol **kazılı** / **eyerlü**, **uyanlu**, **tavulbazlu**" bulunması dikkat çekiyor. O hâlde son üç kelimenin sonundaki *+IU* isimden isim yapım ekinin (*eyer+lü*, *uyan+lu*, *tavulbaz+lu*) yönlendirmesiyle *kazılı* kelimesini anlamaya çalışmak bizi doğru sonuca götürebilir. Yani *kazılı* kelimesinin söz konusu *eyerlü*, *uyanlu*, *tavulbazlu* ile paralel yapıda kullanılıp kullanılmadığını araştırmak yanlış olmasa gerek. Ancak kelimenin yapısını *kazı+lu* şeklinde açıkladığımızda elimizde kalan *kazı* bağlama uygun düşecek anlamlı bir yapı olmaktan uzak görünüyor.

İşte tam bu noktada Eski Anadolu Türkçesinde Arapça kelimelerin başında görülen ve yukarıda değindiğimiz *ğ> k* ünsüz değişmesinin örneklerini hatırla(t)mak gerekir. Acaba bu örnekleri de dikkate alarak *kazılı* kelimesinin yapısıyla ilgili bir sonuca ulaşmak mümkün olabilir mi? Eğer bu ihtimal / tahmin doğru ise aradığımız kelimenin Arapça 'örülmüş ip, örnek' anlamlarındaki *ğazl* olması gerekir. Türkçede kullanılan Arapça alınma kelimelerin tek heceli KVKK yapısındaki örneklerinde KVKK> KVK-VK şeklinde özetlenebilecek ünlü türemesi olayının örnekleri sık görülür: *fıkr> fikir*, *ilm> ilim*, *zıkr> zikir* gibi. O hâlde Arapça kelimelerin başında görülen *ğ> k* ünsüz değişmesinin ve bu ünlü türemesi örneklerinin ışığında *kazılı*'ya baktığımızda Arapça *ğazl* kelimesinin söz konusu ettiğimiz ses

değişmesine uğradığını düşünmek yanlış olmaz. Bütün bu fikir yürütmelerin ışığında, bulduğumuz Arapça *ğazl* kelimesinden gelen ve *Süheyl ü Nevbahâr*'da *kazılı* şeklinde kullanılmış olan kelimedeki ses değişmeleri veya kelime türe(t)me aşamalarını şöylece özetlemek mümkündür: *kazılı* (<*kazıl+lu* <*kazıl* <Ar. *ğazl*).

Bundan sonra yapmamız gereken iş Arapça *ğazl* kelimesinin sözlüklerdeki anlamına bakmaktır. Sözlüklere baktığımızda *ğazl* ile ilgili şu tanımlara ulaştık:

Steingass'ın sözlüğünde *ğazl* kelimesi, “spun, thread” (= eğirilmiş, iplik) şeklinde tanımlanmıştır (Steingass, 1892: 887).

Kâmûs'ta “el-gazl iplik eğirmek manasınadır” (Mütercim Asım Efendi, 2014: 4670) anlamı verilmiştir.

Evlîya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü'nde *kazıl*, “kıldan yapılmış ip” (Dankof, 2004: 168) şeklinde tanımlanmıştır.

Derleme Sözlüğü 2712b'de *kazıl* için “1. Kıldan bükülmüş çuval dikmekte kullanılan ip, 2. Kıl ve yün yumak.” anlamları verilmiştir.

Tarama Sözlüğü'nde ise *kazıl* “kıldan yapılmış ip” şeklinde tanımlanmış ve şu iki tanık verilmiştir:

Ş Yirmi altı vukıyye kazıl كازل: 130, otuz kuskun: 40.
(*Sic. B. XV. 10, 145*)

Ş Yular kazılı كازل: 25, altı uçurdum köstek: 15.
(*Sic. B. XV. 12, 54*)

(TarS: 2392)

Tarama Sözlüğü'nden alınmış olan yukarıdaki ikinci tanıkta geçen *yular kazılı* şeklindeki açıklama da yaptığımız yorumları destekler. İkinci tanığın başında geçen *yular kazılı*'nın ‘yular ipi, yular yapmaya elverişli ip’ anlamında olduğu açıktır. Kelimenin sözlüklerdeki tanımlarından ve özellikle *Tarama Sözlüğü*'ndeki tanım ve ikinci tanıktan da Arapça *ğazl* ‘eğirmek’ anlamındaki kelimenin, Eski Anadolu Türkçesinde ses değişmelerine uğraması sonucu *kazıl* şeklini aldığı ve ‘kıldan yapılmış ip’ anlamında kullanılmış olduğu anlaşılıyor. Bu nedenle *Tarama Sözlüğü*'nde *kazıl*'ın Arapça *ğazl*'dan gelişmiş bir şekil olduğunun gösterilmesi gerektiğini belirtmek gerekir.

Aslında eğer Arapça biliyor ve *ğazl* kelimesine de vâkıf isek bütün bu deneme ve yanımlara gerek kalmaksızın yukarıda sözü edilmiş olan *Dede Korkut Oğuznameleri*'ndeki *ğ* > *k* ünsüz değişmesi örneklerinin ışığında bir çağrışımla ve doğrudan *kazılı* kelimesinin yapısını açıklamamız mümkündür: *kazılı* (<Ar. *ğazl+lu*). Akla şöyle bir soru gelebilir: Söz konu-

su kelime metinde neden *kazıllu* değil de *kazılı* şeklinde kullanıldı? Bunun sebebi, Mesud'un vezni sağlamak için bir tasarrufta bulunmuş olmasıdır.

Ayrıca yukarıda *Tarama Sözlüğü*'nde geçen tanıklar ışığında *kazılı*'nun 'yularlı' anlamında kullanılmış olduğu söylenebilir. Bu açıklamalara göre *Süheyl ü Nevbahâr*'da geçen söz konusu 2377. beyti şu şekilde anlamamız mümkündür:

Bahup iki at gördü ol kazılı , Eyerlü, uyanlu, tavulbazlu. (2377)	Bakıp iki atı gördü; yularlı, Dizginli, zırhlı üstelik eyerli.
---	---

2. *Tarama Sözlüğü*'nde *kazılı*

Yukarıda söz konusu ettiğimiz *Süheyl ü Nevbahâr*'da geçen ve tek örneği olan *kazılı* kelimesinin anlamı, *Tarama Sözlüğü*'nün "**kazmak (atı) (II)**" madde başı altında "Kazık çakıp (atı) bağlamak" şeklinde verilmiştir. Kelimenin geçtiği beyit, bu madde başı için gösterilmiş olan iki tanıktan biridir:

Bu resm ile dün buçuğun geldi ol
Kişi isteyip çevre çalardı yol
Bakıp iki at gördü ol **kazılı** قازلو
İyerli, oyanlı, tavulbazlu (Süh. XIV. 151)

Revan indi vü kazakodu قازاقودی atın
Ki gölgelene aldı durdu katın (Süh. XIV. 230)

(TarS: 2393)

Sözlükte bu madde başını hazırlayan(lar), -yukarıda açıklanan ses değişimleri sonrasında ortaya çıkan *kazılı* kelimesinin başındaki ses benzerliğinin etkisiyle- bunu Türkçe *kazık* kelimesi veya *kaz-* fiili ile ilişkilendirmek istemiş olmalı. Ancak yukarıda *kazılı* kelimesinin Arapça *ğazl* kelimesine dayandığı ve 'yular' anlamında kullanıldığı anlaşılmış olduğundan *Tarama Sözlüğü*'nde "**kazmak (atı) (II)**" şeklindeki madde başının *Süheyl ü Nevbahâr*'daki söz konusu *kazılı* kelimesine dayandırılması veya tanık olarak bu kelimenin gösterilmesi yanlıştır; sözlükten çıkarılmalıdır.

Kaynakça

- Cin, A. (2012). *Mesud bin Ahmed Süheyl ü Nev-Bahâr (Kenzü'l-Bedâyi')*; *İnceleme- Metin- Dizin*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Dankoff, R. (2004). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü* (Katkılarla İngilizceden çeviren: Semih Tezcan). Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 27, İstanbul: Simurg Yayınevi.
- Derleme Sözlüğü* (1965-1979) I-XI C, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dilçin, C. (1991). *Mes'ud bin Ahmed Süheyl ü Nev-Bahâr; İnceleme- Metin- Sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

- Mütercim Âsım Efendi (2000). *Burhân-ı Katı*, (Hazırlayanlar: Mürsel Öztürk, Derya Örs). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özçelik, S. (2014). “Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Düzeltmeler”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, Haziran 2014, 62-79.
- Özçelik, S.(2016/I). *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Giriş, Notlar (I. Cilt)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özçelik, S. (2016/II). *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Metin, Dizin (II. Cilt)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özçelik, S. (2016). “Tarihî Metin Okumalarında Kelimeyi Bölme ve Kelimeleri Birleştirme Sorunları: *Süheyl ü Nevbahâr*’dan Örnekler”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, Aralık 2016, 1593-1602.
- Özçelik, S. (2017a). “Tarihî Metinlerde Yuvarlak Ünlülerin Okunması Sorunu: *Süheyl ü Nevbahâr*’dan Örnekler”. Uluslararası 8. Türk Dil Kurultayı’nda sunulmuş bildiri metni.
- Özçelik, S. (2017b). “Süheyl ü Nevbahâr’da Kafiye Tasarrufları”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 18*, 425-440.
- Özçelik, S. (2017c). “Süheyl ü Nevbahâr ve Tarama Sözlüğü’nde *boyla-* Fiili Üzerine Düzeltmeler”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, Aralık 2017, 6/4, 2114-2121.
- Özçelik, S. (2017ç). “Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Düzeltmeler (2)”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Aralık 2017, 65. Cilt - 2. Sayı, 233-242.
- Özçelik, S. (2018a). “Süheyl ü Nevbahâr’da *deg-*, *degür-* Fiilleri ve +A *degir / degmez Söz Kalıbının Anlaşılması Sorunu*”. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Güz 2018, 46. Sayı, 181-193.
- Özçelik, S. (2018b). “Süheyl ü Nevbahâr’da Kafiye Tasarrufları (2)”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 21*, 605-628.
- Özçelik, S. (2018c). “Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Düzeltmeler (3)”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Aralık 2018/1, 66. Cilt. 1. Sayı, 5-62.
- Özçelik, S. (2019). “Süheyl ü Nevbahâr’da Vezin Tasarrufları”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 22*, İstanbul, 611-622.
- Steingass, F. (1892). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. London.
- Tarama Sözlüğü* (1977). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tezcan, S. (1994). *Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Notlar*. Ankara: Simurg Yayınları.
- Tezcan, S. (1995a). “Mes’ud ve XIV. Yüzyıl Türk Edebiyatı Üzerine Yeni Bilgiler”. *Türk Dilleri Araştırmaları Cilt: 5*, Ankara: Simurg Yayınları.
- Tezcan, S. (1995b). “Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Notlara Birkaç Ekleme”. *Türk Dilleri Araştırmaları Cilt: 5*, Ankara: Simurg Yayınları.

Extented Summary

Mesud bin Ahmed's masnavi named Süheyl ü Nevbahâr is one of the most important texts of the Turkish language in terms of vocabulary. As a matter of fact, this masnavi, which was written in the 14th century, became the focus of attention of Turkish language researchers and many studies were carried out on it. Due to its rich vocabulary, it has also been a significant source for the Scanning Dictionary (Tarama Sözlüğü) prepared by the Turkish Language Association with many witnesses.

The first studies on Süheyl ü Nevbahâr started with the publication of the masnavi text with a preface in Germany (Mordtmann, 1925). Later, Tahsin Banguoğlu prepared and published a study on the text of Süheyl ü Nevbahâr in terms of phonetics and morphology (Banguoğlu, 1938).

Cem Dilçin analyzed the text of Süheyl ü Nevbahâr masnavi and published it as a very large book (Dilçin, 1991). Dilçin has included an extensive introduction section in this book. In the introduction, information about the masnavis of Turkish Literature written in the 14th century is given, and then there are four main titles:

- * Mesud's Life, Literary Personality and Works,
- * Introducing Süheyl ü Nevbahar,
- * Analysis of Süheyl ü Nevbahar,
- * Explanations on the Establishment of Süheyl ü Nevbahâr and Chapter Titles of the Text.

Under these titles of the book, Cem Dilçin discussed some issues in the light of the studies on Süheyl ü Nevbahâr masnavi, presented important information about the content of the text and included some of his determinations on the text.

In the book, there is a translated text right after the Introduction. In this translated part, the two known copies of the masnavi text, Dehri Dilçin and Mordtmann, were read with the edition critical method. The last part of Dilçin's book is the dictionary. In this prepared dictionary, only Turkish words are included, other words in the text are not included in the dictionary. Therefore, the dictionary is far from reflecting the vocabulary of the masnavi. Despite everything, Dilçin's publication of this text undoubtedly filled an important gap in terms of the studies on Süheyl ü Nevbahâr for many years.

A number of complementary studies have been carried out on Dilçin's aforementioned work, mainly criticizing in terms of reading and vocabulary, or both in terms of understanding the text and getting to know Hodja Mesud. An important part of the work in this direction belongs to Semih Tezcan. Tezcan, published the correction notes on unread, misread or misunderstood words in Dilçin's work as a small book (Tezcan, 1994). Tezcan later published an article with other notes as a continuation of this work (Tezcan, 1995a). Tezcan also published another important article containing corrective and complementary information and determinations about Hoca Mesud and his works (Tezcan, 1995b).

İbrahim Taş published his writings on the ancient vocabulary in masnavi as

a book called *Eskicil Elements in Süheyl ü Nevbahar* (Taş, 2009). The author later reorganized his notes in this book and published them (Taş, 2015). Ali Cin published the Mordtmann copy of Süheyl ü Nevbahâr in two parts as a translated text and a dictionary (Cin, 2012). In this work of A. Cin, it is observed that Dilçin adheres to his preferences to a great extent, both in terms of reading and in terms of the meanings he gives in the dictionary. Sadettin Özçelik published an article on the mistakes made in the reading of the Süheyl ü Nevbahâr text (2014). Özçelik published a second article with corrections on examples showing mistakes in splitting or combining words in the text of Süheyl ü Nevbahâr (2016). In another article, Özçelik discussed the problem of reading round vowels in Arabic script with examples from Süheyl ü Nevbahâr (Özçelik, 2017a). A third article by Özçelik (2017c) with corrections has been published. Özçelik also published two more articles (2017b, 2018b) on rhyme dispositions in Süheyl ü Nevbahâr and another article (2019) on rhyme dispositions in Süheyl ü Nevbahâr.

In terms of historical text readings, the language of words, idioms, proverbs, words, etc. structures are separate issues worth researching. Text readings also shed light on the changes in the sound and meaning in the words taken up to shed light on different subjects related to Turkish vocabulary. It is possible to follow the sound changes of the words from the past to the present, the way they are used, the changes of meaning and the subtleties in historical texts.

Scanning Dictionary (Tarama Sözlüğü) is an important dictionary based on witnesses taken from the texts of Old Anatolian Turkish. For this reason, Turkish language and literature researchers often apply to Scanning Dictionary (Tarama Sözlüğü). This dictionary contains many witnesses from the Süheyl ü Nevbahâr masnavi.

In the texts of Old Anatolian Turkish, there are many Arabic words that have undergone phonetic changes. Some of the Arabic words that have been phonetically changed in the texts of the Old Anatolian Turkish can be confused with the Turkish words and can be similar to the sound that may cause misleading. In such cases, there may be problems or inaccuracies in the reading and interpretation of the words in question. In this article the word of the *kazılı*, which was misunderstood both in Süheyl ü Nevbahâr and Scanning Dictionary (Tarama Sözlüğü) and also which was witnessed under the wrong item, is emphasized. In addition, the sound events, the structure and meaning of the word *kazılı* are emphasized.